

EUROOPA LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 22.4.2013
JOIN(2013) 8 final

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**Ühisaruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Kosovo* edusammude kohta nõukogu
2012. aasta detsembri järel dustes tõstatatud küsimustes seoses võimaliku otsusega
alustada stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu läbirääkimisi**

* Nimetus ei piira seisukohti staatuse suhtes ja on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/1999 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Ühisaruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Kosovo* edusammude kohta nõukogu 2012. aasta detsembri järeldustes tõstatatud küsimustes seoses võimaliku otsusega alustada stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu läbirääkimisi

1. Sissejuhatus

2012. aasta oktoobris avaldas komisjon Euroopa Liidu ja Kosovo vahelise stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu teostatavusuuringu¹. Uuringus järeldati, et Kosovo on suures osas valmis alustama stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu läbirääkimisi. Samuti arvati, et komisjon teeb ettepaneku nimetatud lepingu läbirääkimisjuhisteks, kui Kosovo on võtnud konkreetseid meetmeid õigusriigi põhimõtete järgimise, avaliku halduse, vähemuste kaitse ja kaubanduse valdkonnas.

Nõukogu 2012. aasta detsembri järeldustes tunnustati teostatavusuuringut ja komisjoni kavatsust teha ettepanek stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu läbirääkimisjuhisteks, kui Kosovo tegutseb vastavalt lühiajalistele prioriteetidele. Nõukogu kutsus Kosovot ka üles jätkama heas usus kõigi nende kokkulepete rakendamist, mis on praeguseks saavutatud Belgradi ja Pristina vahelise dialoogi tulemusena ning tegelema konstruktiivselt kõigi küsimustega.

Lisaks Belgradi ja Pristina vahelisele dialoogile ja teostatavusuuringus esitatud lühiajalistele prioriteetidele rõhutati nõukogu järeldustes jõupingutusi avaliku halduse reformi ja õigusriigi põhimõtete järgimise tugevdamiseks, eelkõige tõendades organiseeritud kuritegevuse ja korruptsioonivastast võitlust, kohtureformi ja sõnavabaduse järgmist. Järeldustes kinnitati, et komisjoni käivitatud algatused, sealhulgas õigusriigi teemaline struktureeritud dialoog, viisanõude kaotamist käsitlev dialoog ning stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi raames toimuva dialoog on olulised vahendid Kosovo reformipüüdluste toetamisel nimetatud prioriteetsetes valdkondades.

Nõukogu toonitas selle olulisust, et Kosovo tugevdaks tihedat koostööd EULEXiga ja järgiks missiooni uuendatud volitusi. Järeldustes tunnustati komisjoni jätkuvaid jõupingutusi Kosovoga peetavatel liidu programmides osalemist käsitleva raamlepingu läbirääkimistel. Nõukogu märkis ära ka Kosovo liikmestaatuse Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas ning võimaluse, et Euroopa Investeerimispank tugevdab oma rolli Kosovos.

Seoses võimaliku otsusega alustada Kosovoga läbirääkimisi stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu üle võttis nõukogu kohustuse jälgida protsessi kõigis eelnevalt

* Nimetus ei piira seisukohti staatuse suhtes ja on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/1999 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

¹ KOM(2012) 602 (lõplik)

nimetatud küsimustes. Nõukogu võttis ka kohustuse vaadata käesoleva eesistumisperioodi jooksul läbi aruanne ja võtta heakskiitva hinnangu korral vastu läbirääkimisjuhised.

Eelnevat arvesse võttes on käesolev aruanne jaotatud kolmeks osaks. Esimeses osas analüüsitakse Kosovo edusamme teostatavusuuringus kindlaks tehtud lühiajaliste prioriteetide järgimisel. Teises osas vaadeldakse kõiki muid nõukogu detsembri järeldustes tõstatatud küsimusi, sealhulgas poliitilist dialoogi Kosovo ja Serbia peaministrite vahel, millele aitab kaasa liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, ning praeguseks saavutatud kokkulepete rakendamist. Aruande viimases osas tehakse järeldused.

2. Kosovo tegevus teostatavusuuringu lühiajaliste prioriteetide valdkonnas

Teostatavusuuringu kohaselt pidi Kosovo võtma täiendavaid meetmeid õigusriigi põhimõtete järgimise, avaliku halduse, vähemuste kaitse ja kaubanduse valdkonnas enne, kui komisjon teeb ettepaneku stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu läbirääkimisjuhisteks.

- *Õigusriik: näidata üles selget pühendumust tulemuste saavutamisele võitluses organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooniga, algatades sealhulgas uurimisi ja tagades jätkuva eduka koostöö EULEXiga. Toetada erirakkerühma tööd. Kohtute uue struktuuri rakendamisel tuleb tagada, et organiseeritud kuritegevuse, sõjakuritegude ja korruptsiooni kõige raskemate juhtumitega tegelev eriprokuratuur säilitaks oma volitused. Võtta vastu varade konfiskeerimist käsitlevad õigusaktid ning vaadata läbi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlev seadus. Võtta vastu uus korruptsioonivastane strateegia.*

Kosovo poliitilised liidrid ning õiguskaitse- ja kohtuasutused täidavad jätkuvalt kohustust võidelda organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooni vastu. Kosovo ametiasutused ja EULEX teevad igapäevast koostööd praktilistes operatiivküsimustes kas nõuandetegevuse või ühiste uurimismenetluste raames toimuva vastastikuse koostöö kaudu. Koostöö Kosovo ja EULEXi vahel on hea. Partnerluse tulemused on üha märgatavamad. Üks olulisi hiljutisi näiteid on kogu Euroopat hõlmanud inimesi salaja üle piiri toimetanud kuritegeliku võrgustiku paljastamine jaanuari lõpus. EULEXi ja Kosovo politsei ühiste jõupingutuste tulemusena aidati kaasa 103 isiku vahistamisele kümnes eri Euroopa riigis, sealhulgas Kosovos. Alates eelmise aasta oktoobrist on eriprokuratuur algatanud uurimismenetlused kuues korruptsioonijuhtum (kahe juhtumiga tegelevad kohaliku tasandi eriprokuratuurid) ja kuues organiseeritud kuritegevuse juhtum (neli neist on piiriülesed, kahe juhtumiga tegelevad kohaliku tasandi eriprokuratuurid). Koostöö EULEXi prokuröride ja kohaliku tasandi eriprokuratuuri prokuröride vahel on aruandeperioodi jooksul tugevnenud. Kosovo politsei korruptsioonivastane eriosakond algatas koostöös EULEXiga ajavahemikus oktoobrist 2012 kuni jaanuarini 2013 kaheksa uurimismenetlust, mis hõlmavad kriminaalkuritegusid, näiteks organiseeritud kuritegevus, ametiseisundi kuritarvitamine, pistise andmine ja võtmine ning pettus.

Pristinas asuva õigusriigi koordineerimise ühisbüroo raames kirjutasid büroo kolm juhatajat (asepeaminister ja justiitsminister, ELi eriesindaja / ELi esinduse juht ning EULEXi juht) 9. novembril alla dokumendile (kokkulepe). Nimetatud dokumendiga luuakse raamistik peamisteks õigusriigi põhimõteteks ja ühisteks eesmärkideks ning tehakse kindlaks nende saavutamise vahendid. Bürool on kavas põhimõtete ja eesmärkide rakendamist korrapäraselt jälgida. 7. märtsil toimunud kohtumisel peeti esimene arutelu järelevalvemehhanismi üle. Kosovo ametiasutused on kutsunud EULEXi jälgima peamiste õigusriigi institutsioonide, sealhulgas politsei ja kohtud, kõrgete ametnike töölevõtmist. Jätkuma peab praktiline koostöö ja Kosovo ametiasutuste tugev poliitiline pühendumus toetada EULEXi tööd ja tema volituste täitmist.

Kosovo ametiasutused jätkavad erirakkerühma töö toetamist. 1. jaanuaril 2013 võti kasutusele uus kohtute struktuur ja selle rakendamine on alanud edukalt. Kohtureformi rakendamise tulemusi on võimalik täielikult hinnata alles siis, kui protsess on lõpule jõudnud. Sellega seoses on Kosovo kooskõlas teostatavusuuringust lähtuvate kohustustega säilitanud eriprokuratuuri pädevused. Kui käimasolev kohtureform osutub edukaks ja vajadus leiab kinnitust, siis võivad Kosovo ja EL hakata pärast ELiga tihedas koostöös toimuvat läbivaatamist mõtlema, kuidas parimal viisil kohandada eriprokuratuuri pädevused restructureeritud kriminaalõiguse süsteemiga.

2012. aasta teises pooles võttis Kosovo vastu uued strateegiad ja tegevuskavad võitluseks organiseeritud kuritegevuse, uimastite ja terrorismiga. Samuti on Kosovol inimkaubanduse vastane strateegia ja tegevuskava. Korruptsioonivastane poliitikaraamistik sai täiendust uue korruptsioonivastase strateegia näol, millele lisati 11. veebruaril vastuvõetud tegevuskava. Esinduskogu kiitis ka heaks seaduse, mis käsitleb varade konfiskeerimist ning vaatas läbi seaduse, mis käsitleb rahapesu tõkestamist ja terrorismi rahastamist. Need õigusaktid ja strateegiad on täiustanud organiseeritud kuritegevuse ja korruptsioonivastast poliitika- ja õigusraamistikku ning Kosovo peab jätkama nende rakendamist.

- *Avalik haldus: võtta vastu vajalikud teise õiguse aktid avaliku teenistuse ja avalike teenistujate palkade kohta. Eraldada ombudsmanile tööruumid ja tagada tema eelarveline sõltumatus, nõudes valitsuselt, et see esitaks ombudsmani eelarveprojekti muudatusteta parlamendile koos üldeelarveprojektiga.*

Alates teostatavusuuringu vastuvõtmisest on Kosovo võtnud vastu rakendamiseks vajalikud teise õiguse aktid avaliku teenistuse ja avalike teenistujate palkade kohta. Õigusaktid hõlmavad määrust avalike teenistujate edutamise kohta, määrust avaliku teenistuse eriteenistuste streigiõiguse piirangute kohta, määrust puude või terviseprobleemide tõttu avalikele teenistujatele ettenähtud hoolduse kohta, määrust avalike teenistujate töötasudes sisalduvate toetuste ja muude hüvitiste kohta, määrust esinduskogu avalike teenistujate töötundide ja hüvitiste kohta.

3. detsembril tegi avaliku halduse ministeerium kokkuleppel ombudsmani bürooga otsuse eraldada konstitutsioonikohtu praegused ruumid ombudsmanile. Konstitutsioonikohus kolib ELi poolt rahastatud kohtuhoonesse, kui see käesoleva aasta lõpus valmib. Uued ruumid ja nende asukoht on ombudsmani büroole sobivad ning tagavad avalikkuse jaoks sellele hõlpsa juurdepääsu. Ombudsmani büroo esitas oma eelarveprojekti 2012. aasta juunis. Valitsus lisas selle üldisesse eelarveprojekti, mis esitati muudatusi tegemata esinduskogule.

- *Vähemuste kaitse: tagada sellise organi toimimine, mis võimaldab usukogukondadega, eeskätt Serbia õigeusu kirikuga, usu- ja kultuuripärandi edendamise ja kaitse küsimustes otse konsulteerida.*

Keskkonna ja asulaplaneerimise minister võttis 12. veebruaril vastu haldusjuhendi rakendamise järelevalvenõukogu asutamise kohta. Nõukogul on viis liiget: Serbia õigeusu kiriku, keskkonna- ja asulaplaneerimise ministeeriumi, noorte- ja spordiministeeriumi, OSCE ja ELi esindajad. Keskkonna ja asulaplaneerimise ministeeriumi ning ELi esindajad on koos rakendamise järelevalvenõukogu eesistujad. Rakendamise järelevalvenõukogu pidas oma esimese töökohtumise 26. veebruaril, kus kõik osalejad kinnitasid oma pühendumust täita seatud eesmärgid. Teine kohtumine, millel käsitleti kirikuga seotud probleeme, toimus 3. aprillil.

- *Kaubandus: rakendada valitsuse otsus kaubandus- ja tööstusministeeriumi ümberkorraldamise kohta, luua läbirääkimiste juhtimiseks ja koordineerimiseks riigisisene mehhanism ning koostada stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu kaubandussätteid käsitlev mõjuanalüüs.*

Kosovo on viinud lõpule kaubandus- ja tööstusministeeriumi ümberkorraldamise. Ministeeriumi uus ülesehitus tagab stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu kaubandusega seotud osade läbirääkimise eest vastutavate asutuste töö tulemusliku korralduse. Olulisemad ametikohad on täidetud.

Sidusrühmad, sealhulgas majandustegevuses osalejad saavad anda oma panuse Kosovo kaubanduspoliitikasse ametlike ja korrapäraste konsulteerimiste käigus. Neid konsulteerimisi peetakse majandusnõukogus, ministeeriumidevahelises kaubanduspoliitika nõukogus ning kaubanduspoliitika töörühmas ning selle viies alarühmas (kaubanduslepingud, kaubanduse hõlbustamine, tööstus, põllumajandus ja teenused). Veebruaris võttis Kosovo valitsus vastu otsuse, mis käsitleb stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu läbirääkimisrühma koosseisu. Rühma raames juhib kaubandus- ja tööstusministeerium tehnilist rühma, mis abistab läbirääkimisi lepingu kaubandusega seotud aspektide üle.

Kaubandus- ja tööstusministeerium on koostanud esimese analüüsi stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu kaubandusaspektide kohta. Analüüs sisaldab hinnangut kaubavoogudele, riigi rahandusele, tootlusele ja tööhõivele avalduvat kaubanduse liberaliseerimise mõjude analüüsi. On selge, et nimetatud dokumenti täiendatakse veelgi,

võttes arvesse uusi ja ajakohastatud andmeid. Samal ajal on annavad kasutatud meetod ja analüüsi esimesed tulemused Kosovole hea aluse läbirääkimisteks valmistumisel.

3. Nõukogu detsembri järel dustes käsitletud muud küsimused

Kosovo dialoogis Pristina ja Belgradi vahel ning kokkulepete rakendamine

Pärast Serbias toimunud valimisi muutus dialoog Priština ja Belgradi vahel kõrgetasemeliseks poliitiliseks protsessiks, millele aitab kaasa liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja.

Alates 2012. aasta oktoobrist on toimunud rida kõrgetasemelisi kohtumisi kahe riigi peaministrite vahel. Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja esitas mõlemale poolele kohe alguses väga täpselt oma seisukoha protsessi kohta: tegemist on järkjärgulise, kindla kestusega protsessiga, mille käigus liigutakse lihtsamatelt teemadelt keerulisematele. Eesmärk oli poolte suhete järkjärguline normaliseerimine, ilma et see piiraks nende seisukohti staatuse kohta, ning edu saavutamine läbirääkimistel ELiga.

2012. aasta oktoobrist kuni 2013. aasta aprilli lõpuni on toimunud kümme kohtumist². Lisaks nimetatud kohtumistele kohtusid 6. veebruaril presidendid Nikolic ja Jahjaga.

Kõrgetasemelise dialoogi esimesel poolel kuni 2012. aasta detsembrini toimunud arutelude käigus tegeleti nõ lihtsamate probleemidega, nagu integreeritud piirihalduse lõplik rakendamine, usu- ja kultuuripärand, sidepidamise korraldamine. Esimestel kuudel tehti juba teatavaid märkimisväärseid edusamme.

Tähtsaim neist oli integreeritud piirihalduse rakendamine. 2012. aasta detsembri lõpuks kasutati kokku nelja väravat, sealhulgas kahte Põhja-Kosovos, ning alates veebruari lõpust on Serbia ja Kosovo vahel kasutusele võetud kõik kuus väravat. Integreeritud piirihalduse rakendamist käsitlevatel läbirääkimistel leppisid pooled kokku alustada tollimaksude kogumist ja luua Põhja-Kosovo arengufond. Vaba liikumise valdkonnas kohaldatakse isikutunnistuse kasutamisel põhinevat korda, mis toimib hästi. Mõlemad pooled jätkavad tollitempleid käsitleva kokkuleppe rakendamist. Rahvastikuregistri loomisel on tehtud edusamme ja selle rakendamine on kavas lõpule viia 2014. aasta jaanuaris. Katastri loomisel teevad mõlemad pooled alles vajalikke ettevalmistusi. Ülikoolidiplomite tunnustamist käsitleva kokkuleppe täitmine kulgeb latusalt. Serbia koostöö EULEXiga on mitmes valdkonnas jätkuvalt paranenud. Koostöö peab muutuma tihedamaks, kui poolte omavahelised suhted veelgi normaliseeruvad. Otsesed kõrgetasemelised kontaktid ja korrapärased kontaktid operatiivtasandil parandavad veelgi koostööd, sealhulgas võitlust organiseeritud kuritegevuse vastu. Serbia soovib EULEXiga sõlmitud politseiprotokolli täielikult rakendada.

Muud märkimisväärsed tulemused, mis kahel peaministril on õnnestunud saavutada, on sidepidamise korda käsitlev kokkulepe ning usu- ja kultuuripärandi kaitse parandamist käsitlev kokkulepe (spetsiaalse mitmerahvuselise politseiüksuse loomine Kosovos).

² 19. oktoobril, 7. novembril, 4. detsembril ja 17. jaanuaril, 20. veebruaril, 4. märtsil, 20. märtsil, 2. aprillil, 17. aprillil ja 19. aprillil.

Kõrgetasemelise dialoogi teisel poolel alates 2013. aasta jaanuarist on kaks peaministrit oma kohtumistel keskendunud Põhja-Kosovole ning selliste struktuuride loomisele, mis vastavad kohalike elanike julgeoleku- ja õiguskaitsealastele vajadustele, et oleks tagatud ühtse institutsionaalse ja haldusliku struktuuri toimimine Kosovos kooskõlas 2012. aasta detsembri nõukogu järeldustega.

Pooled leppisid kokku, et arutelude tulemuseks peaksid olema põhimõtted ja kokkulepped, mis annaksid Kosovo serblaste kogukonnale uue tulevikuvisiooni, milles oleks arvesse võetud nende muresid ja vajadusi, kui samas tagatud Kosovo institutsioonide ja õigusraamistiku toimimine.

Mõlemad pooled on kõrgetasemelise protsessi jooksul üles näidanud pühendumust. Eelkõige on head tööalased suhted loonud kaks peaministrit, kes on ilmutanud poliitilist julgust ja küpsust, pidades sageli keerulises poliitilises õhkkonnas läbirääkimisi väga tundlikel ja komplekssetel teemadel. Selliseid suhteid tuleks hoida. Dialoogi viimasel etapil osalesid kohtumistel ka mõlema poole asepeaministrid, lisades aruteludele veelgi poliitilist legitiimsust ja asjatundlikkust.

Põhja-Kosovot ja Kosovo serblaste kogukonna probleeme käsitlevad arutelud jõudsid lõpule 19. aprillil ning parafeeriti esimene kokkulepe, mis käsitleb suhete normaliseerimise põhimõtteid.

Kokkuleppega nähakse ette, et Kosovos luuakse Serbia omavalitsusüksuste assotsiatsioon/liit, mis tegutseks Kosovo õigusnormide kohaselt. Assotsiatsioonil/liidul oleksid oma põhikiri ja oma organid, nagu on teisel Kosovos tegutseval assotsiatsioonil, ning tal oleks Kosovo valitsuses esindusfunktsioon.

Politseivaldkonnaga seoses kinnitatakse kokkuleppes põhimõtet, et Kosovos on üksainus politseijõud ja kogu Põhja-Kosovo politsei integreeritakse Kosovo Politseiga. Põhjapoolsete omavalitsusüksuste jaoks määratakse ametisse piirkondlik politseiülem, kelle nimetab Kosovo siseministeerium nelja linnapea esitatud nimekirjast. Lepiti kokku, et põhjapoolsete, serblaste enamusega omavalitsusüksuste neli linnapead arutavad küsimust assotsiatsiooni/liiduga ja esitavad nimekirja siseministeeriumile, kus nimekirja kantud kandidaatide hulgast nimetatakse ametisse politseiülem.

Õigusemõistmise valdkonnas kinnitatakse kokkuleppes põhimõtet, et kõik kohtuasutused integreeritakse Kosovo õigusraamistikku ja nad tegutsevad Kosovo õigusnormide kohaselt. Luuakse Priština apellatsioonikohus, mille territoriaalne pädevus hõlmab kõiki Kosovo omavalitsusüksusi, kus serblased on enamuses. Kõnealuse kohtu ühe osakonna asukohaks saab Mitrovica Põhja-Kosovos.

Kokkuleppe kohaselt toimuvad põhjapoolsetes omavalitsusüksus kohalikud valimised 2013. aastal, neid aitab korraldada OSCE.

Kokkuleppega nähakse samuti ette, et läbirääkimised energeetika ja elektroonilise side valdkonnas lõpetatakse juuni keskpaigaks.

Pooled on kokku leppinud, et kumbki ei takista teisel saavutada edu teel ELi liikmesuse suunas ega kutsu üles ka teisi seda tegema.

Järgmise sammuna leppisid pooled kokku, et võtavad 26. aprilliks vastu rakenduskava ja loovad ELi toetusel rakenduskomitee.

EL ootab pooltelt, et nad uue teineteisemõistmise vaimus ja uusi omavahelisi suhteid aluseks võttes ning ilma et see piiraks Kosovo staatuse kohta esitatud seisukohti, jätkaksid

omavaheliste suhete normaliseerimist ning tegeleksid selles raamistikus muu hulgas Kosovo integreerimisega rahvusvaheliste organisatsioonide töösse ja selles töös osalemisega.

Avaliku halduse reform

Teostatavusuuringus jõuti järeldusele, et õigusraamistik, mis on vajalik stabiilse ja professionaalse avaliku halduse tagamiseks, on suures osas olemas. Uuringus seatud lühiajaliste prioriteetide täitmisel on Kosovo veelgi täiustanud oma õigusraamistikku ja loonud tingimused avalikku teenistust ja avalike teenistujate palkasid käsitlevate seaduste rakendamiseks. Kosovo on nüüd suunanud tähelepanu õiguse rakendamisele, avaliku halduse reformi strateegiale ja oma tegevuskavale.

Kosovo on teinud ka edusamme ombudsmani büroo tugevdamisel. Esinduskogu poolt heaks kiidetud büroo eelarve on sel aastal suurenenud 636 000 eurolt üle 1 miljoni euroni. See lubab suurendada töötajate arvu 48lt 60 töötajale

Avaliku halduse reform on pikaajaline eesmärk. Muud Lääne-Balkani riigid, kes on sõlminud stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu, veel tegelevad sellega. Edu, mille Kosovo praeguseks on saavutanud, annab vajaliku aluse (õigus- ja poliitikaraamistikud) liikuda edasi selles olulises valdkonnas.

Õigusriigi põhimõtete järgmise tugevdamine

Teostatavusuuringus järeldati, et Kosovos õigusriigi põhimõtete tagamiseks vajalik põhiline institutsiooniline ja õigusraamistik on paigas. Mitmel juhul on Kosovo juhid kinnitanud poliitilist kohustust *võidelda organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooniga*. See poliitiline kohustus annab hea aluse Kosovo õiguskaitse- ja kohtuorganitele täiendavalt parandada oma tulemusi, eelkõige organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooni vastase võitluse tõendite esitamist. Kosovo peab jätkama inimkaubanduse ning uimastite ja relvadega kauplemise vastaste ning neid tegevusi ennetavate meetmete rakendamist.

Prokuratuur on kohtusse saatnud mõned olulised kohtuasjad. Eelmise aasta novembris kinnitas Pristina ringkonnakohus prokuratuuri poolt endiste ministrite vastu esitatud süüdistusakti ametiseisundi kuritarvitamises ning pettuses. Kohtuprotsess on käimas. 2012. aasta novembris kinnitas Pristina ringkonnakohus ka süüdistusakti ametiseisundi kuritarvitamises Pristina omavalitsuse riigihangete ameti endise juhi ning veel viie ametniku vastu.

Pejë/Peći linnakohus mõistis 2012. aasta oktoobris ja novembris süüdi ja määras karistuse 34 isikule, sealhulgas Pejë/Pećis asuva majandusteaduskonna kõrgetele ametnikele. Süüdistus hõlmas ametiseisundi kuritarvitamist, vara omastamist, pettust ja ametlike dokumentide võltsimist. Kohtuotsusega keelatakse nimetatud süüdi mõistetud ja karistatud ametnikel töötada riigiametis. 2013. aasta jaanuaris mõistis Kosovo ja EULEXi kohtunikest koosnev

kolleegium Pejë/Peçi esimese astme kohtus üheksa kohtualust süüdi rändajate salaja üle piiri toimetamisega seotud rikkumistes. Kokku lahendasid Kosovo kohtud 2012. aastal 183 juhtumit, mis olid seotud ametiseisundi kuritarvitamisega, 6 organiseeritud kuritegevuse juhtumit, 22 inimkaubanduse juhtumit, 186 uimastitega seotud juhtumit ja 24 relvadega seotud juhtumit.

Need Kosovo ja EULEXi ühise töö konkreetsed tulemused annavad tunnistust tihedast praktilisest koostööst. Samal ajal tähendab võitlus organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooniga endiselt väljakutset ja Kosovo peab selles valdkonnas tegema edusamme nii iseseisvalt kui ka koostöös EULEXiga.

Teostatavusuuringus jõuti järeldusele, et kohtu esimese tasandi asutused on hakanud oma ülesandeid täitma ja et õigusaktid annavad kindlad tagatised kohtute sõltumatusele. 1. jaanuaril jõustusid seadused kohtute ja prokuratuuride kohta, millega võeti kasutusele uus kohtu- ja prokuratuuristruktuur. Sel viisil asendatakse varasem omavalitsuse ja ringkonnakohtute struktuur seitsme esimese astme kohtu ja ühe apellatsioonikohtuga Uue struktuuri rakendamine on alanud suuremate raskusteta. Uus õigusraamistik suurendab Kosovo kohtusüsteemi sõltumatust, tulemuslikkust, usaldusväärsust ja erapooletust ning selle rakendamine vaadatakse täiendavalt läbi tulevikus.

Uus kriminaalseadustik ja kriminaalmenetluse seadustik jõustusid samal ajal kui kohtuid ja prokuratuure käsitlevad seadused. Seeläbi on Kosovo kohtu- ja kriminaalõiguse süsteem täielikult uuenenud. Uues kriminaalseadustikus sisalduvad muu hulgas sätted, mis käsitlevad rändajate salaja üle piiri toimetamist, inimkaubandust, uimastite tootmist ja nendega kauplemist, organiseeritud kuritegevust, korruptsiooni ja relvadega kauplemist. Nende sätetega järgitakse eriprokuratuuri ainu- ja subsidiaarseid pädevusi. Veel on vara hinnata nende kohtureformide praktilist mõju, sest rakendamine on alles alanud. On ootuspärane, et nii keerukate reformide praktiline rakendamine tingib täiendavaid muudatusi õigusaktides.

Teostatavusuuringus kinnitati, et *sõnavabadus* on põhiseadusega tagatud. Eelmise aasta oktoobris tühistas Kosovo kriminaalseadustikust kaks artiklit, mis käsitlevad meedia kriminaalvastutust ja ajakirjaniku allikate kaitset. Uus kriminaalmenetluse seadustik lisab ka ajakirjanikud selliste tunnistajate kategooriasse, kelle suhtes kohaldatakse erandit kohustusest anda tunnistusi. Selle tulemusena ei ole meedial kriminaalvastutust. 28. veebruaril korraldasid esinduskogu asjaomased komiteed koos OSCEga ajakirjanike ühenduste esindajate avaliku arutelu. Arutati probleeme, mis piiravad ajakirjandusvabadust, eelkõige füüsilisi rünnakuid ajakirjanike vastu ja nende ähvardamist. Eelmise aasta lõpus algatas Kosovo politsei koostöös EULEXiga uurimismenetluse seoses homo-, bi- ja transseksuaalide küsimusi käsitleva ajakirja välja andnud valitsusvälise organisatsiooni liikmete suhtes tehtud ähvardustega.

Kosovo ametiasutused peavad pidevalt andma vastust esinduskogule, meediale, kodanikuühiskonnale või avalikele protestiaktatsioonidele. Kosovo peab jätkama sõnavabadust

soosiva keskkonna loomist ja tagama, et ajakirjanike vastu tehtud rünnakuid uuritakse põhjalikult.

Kosovo reformipüüdluste toetamise vahendid

Kosovo reformipüüdluste suunamiseks on komisjon töötanud välja mitmeid vahendeid. Komisjoni 2009. aasta teatisega „Kosovo – Euroopa tuleviku rajamine”³ käivitatud *stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi alane dialoog* on osutunud oluliseks vahendiks kogu Kosovo Euroopa-suunalise reformikava koondamisel, arutamisel ja prioriteetide seadmisel. *Struktureeritud dialoog õigusriigi teemal* aitab seada ühiseid ELi-Kosovo prioriteete õigusriigi põhimõtete järgimist takistavate probleemide kõrvaldamisel. Dialoogiga antakse kindlad poliitilised suunised õigusriigi põhimõtete tugevdamise nimel tehtavaks reformiks. 2012. aasta jaanuaris alustati Kosovoga *dialoogi viisanõude kaotamise* üle ja nagu ka teistes Lääne-Balkani riikides, moodustab see põhiraamistiku, mida Kosovo õigusriigi valdkonnas tehtavate reformide puhul peab järgima. Kõigi nimetatud protsesside puhul on oluline roll Euroopa integratsiooni ministeeriumil. Ministeerium on Kosovos kehtestanud kindlad mehhanismid prioriteetide seadmiseks, kooskõlastamiseks ja tulemuste saavutamise tagamiseks.

Muud Kosovo Euroopa perspektiivi käsitlevad nõukogu detsembri järelduste aspektid

Nõukogu detsembri järeldustes tuletatakse meelde ELi valmisolekut aidata kaasa Kosovo majanduslikule ja poliitilisele arengule ELiga ühinemise selge väljavaate kaudu, mis on kooskõlas piirkonna Euroopa väljavaadetega. Nõukogu rõhutas taas vajadust võtta selleks konkreetseid samme. Kosovot käsitlevas 2009. aasta teatises tegi komisjon ettepaneku uurida võimalust sõlmida Kosovoga *raamleping, mis käsitleks Kosovo ELi programmides osalemise üldpõhimõtteid*. 2012. aasta oktoobris andis nõukogu komisjonile volitused alustada läbirääkimisi sellise lepingu sõlmimiseks. Käesoleva aasta alguses viis komisjon läbirääkimised lõpule ja kavatseb lähiajal võtta vastu nõukogu otsuse ettepanekud Kosovoga raamlepingu allakirjutamiseks ja sõlmimiseks.

Kosovost sai 2012. aasta detsembris *Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga* liige ning sihtriik. Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank valmistab ette kolme aastat hõlmavat riigipõhist strateegiat. See võimaldab pangal laiendada ja mitmekesistada sekkumisi Kosovo sotsiaal-majandusliku arengu toetamiseks. Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga delegatsioon külastas detsembris Kosovot. Panga Pristina kontorid kolisid suurematesse ruumidesse, et suurendada oma töötajate arvu Kosovos. Panga president külastas Kosovot 8. veebruaril.

³ KOM(2009) 534 (lõplik)

Euroopa Investeerimispank arutab praegu Kosovo valitsusega raamlepingut. Pooled peavad kokku leppima valdkondades, millesse pank investeerib. Leping on kavas heaks kiita ja alla kirjutada kevadel. Euroopa Investeerimispanka operatsioonid saavad alguse varsti pärast seda. Panga ja komisjoni ühisdelegatsioon külastas Kosovot 2012. aasta detsembris. Pank ei kavanda Kosovos alalist kohalolekut.

4. Järeldused

Kosovo on pärast teostatavusuuringu vastuvõtmist 2012. aasta oktoobris ja nõukogu järelduki 2012. aasta detsembris saavutanud kõik uuringus esiletoodud lühiajalised prioriteedid.

Kosovo on näidanud üles pühendumust võitlemisel organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooniga. Ta on vastu võtnud vajalikud õigusaktid ja strateegiadokumendid ning säilitanud eriprokuratuuri volitused. Alustatud on arvukalt organiseeritud kuritegevuse ja korruptsioonijuhtumite uurimisi. Kosovo ametiasutused on jätkanud head koostööd EULEXiga ja soovivad jätkuvalt toetada erirakkerühma tööd.

Ombudsmani büroole on eraldatud uued tööruumid. Valitsus hoidus ombudsmani eelarveprojekti muutmisest enne üldeelarveprojekti esitamist parlamendile. Avaliku halduse reformi elluviimiseks vajalikud teise õiguse aktid on vastu võetud.

Uus rakendamise järelevalvenõukogu, mis ühendab Serbia õigeusu kiriku, Kosovo ametiasutused, OSCE ja ELi esindajad, on loodud ja tegevust alustanud.

Kaubandus- ja tööstusministeerium on ümber korraldatud ja olulisemad ametikohad on täidetud. On loodud mehhanism, millega juhitakse ja koordineeritakse läbirääkimisi stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu kaubandusega seotud osade üle. Kosovo saab panna paika läbirääkimiste lähtepunkti vastavalt mõjuanalüüsile stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu kaubandusaspektide kohta.

Seda arvestades esitab komisjon ettepaneku võtta vastu nõukogu otsus, millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Kosovo vahelise stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu üle⁴.

Kosovo on kooskõlas nõukogu 2012. aasta detsembri järeldustega võtnud väga märkimisväärsed meetmeid, et suhteid Serbiaga nähtavalt ja jätkusuutlikult parandada. Kosovo on aktiivselt ja konstruktiivselt osalenud ELi vahendatud dialoogis Serbiaga ja alustanud terve rea küsimuste üle arutelusid, mis on vajalikud Serbiaga suhete nähtavaks ja jätkusuutlikuks parandamiseks.

Aruteludest kasvas kõrge esindaja toetusel välja kõrgetasemeline poliitiline protsess. 2012. aasta oktoobrist 2013. aasta aprilli lõpuni on toimunud kümme kohtumist. 6. veebruaril toimus ka presidentide Nikolici ja Jahjaga kohtumine. Jätkunud on ka dialoogi raames seni saavutatud kokkulepete täitmine. Integreeritud piirihalduse valdkonnas avati kõigis kuues

⁴ COM(2013) 200 final.

väravas ühised ajutised piiriületuspunktid ning need toimivad. Rakendatakse 2012. aasta detsembri kokkulepet kultuuripärandi ja Serbia õigeusu kiriku kaitse kohta. Mõlemad pooled täidavad endiselt tollitemplite kokkulepet. Rahvastikuregister on hästi edenenud ja selle rakendamine peaks lõppema 2014. aasta jaanuaris. Katastriküsimustes teevad mõlemad pooled endiselt ettevalmistustöid. Ülikoolidiplomite tunnustamise kokkuleppe täitmine edeneb tõrgeteta.

Mõlemad pooled leppisid kokku tollimaksude kogumises ja Põhja-Kosovo arengufondi loomises. Kõrgetasemelise dialoogi teises pooles alates 2013. aasta jaanuarist on kahe peaministri kohtumistel keskendutud Põhja-Kosovole, mille tulemusel parafeeriti 19. aprillil 2013 esimene kokkulepe, mis käsitleb suhete normaliseerimise põhimõtteid.

Selle põhjal leiab komisjon, et Kosovo on võtnud tõsiseid ja konstruktiivseid meetmeid, et suhteid Serbiaga nähtavalt ja jätkusuutlikult parandada.